

# Hayvan sayısı ve hayvancılıkta kaliteye yönelik yatırımların artması gerekiyor

**TARİK TEZEL** /Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği (SETBB)

**Y**enietim Kurulu Başkanı Yurtiçi hayvan kırsağını geliştirmek ve Türkiye'nin bugün 62 milyon olan, 2023'te 87 milyon, 2050'de 105 milyon olması öngörülen nüfusunun kırsal et kaynaklı hayvansal protein ihtiyacını karşılayabilmesi için hayvan sayısını artırmak şart ve bunun için de hayvancılığa yönelik yatırımlar artırılmalı. Cumhuriyetin kuruluşunun 100'üncü yılı olan 2023 yılının tarım ve gıda vizyonuna göre toplumun sağlıklı beslenme gereksinimleri, yeterli nicelik ve nitelikte, ekonomik, ekolojik ve sosyal açıdan sürdürülebilir yollarla karşılanmalı. Ayrıca Türkiye, biyolojik çeşitliliğini koruyan ve toplumsal yararları düşünebilen, verimliliği artıran tarım ve tarımsal sanayinin de katkısıyla uluslararası alanda rekabet edebilen bir ülke olmalı. Bu noktada sektöre, kurulu kapasitesi, teknik ve teknolojik altyapısı, bilgi birikimi ve tecrübesi ile bugünkü üretimin çok üzerinde bir kapasitede üretime ve uluslararası pazarlarda kalite rekabetine hazır. Beklentimiz üreticilerimizin verimlilik ve kalite odaklı standartlarda bir refah düzeyine ulaşması ve uluslararası pazarlarda değişken ekonomik koşulları esnetilebilecek şekilde desteklemeleridir.

Türkiye'de 2018 yılında 22.1 mil-

yon ton çiğ süt üretimi yapıldı. Üretilen sütün yüzde 60.6'sını inek sütü, yüzde 6.5'ini koyun sütü, yüzde 2.5'ini keçi sütü ve yüzde 0.3'ünü manda sütü oluşturuyor. Sığa konusuna çiğ sütün yüzde 48'i sanayi tesislerinde işlenip pastörize içme sütü, yoğurt, peynir, tereyağ ve diğer süt ürünlerine dönüştürülüyor. Kayıt altında üretilen çiğ sütün yüzde 71'i SETBB üyesi firmalar tarafından işleniyor. Global süt üretimi ise 2018 yılında FAO öngörüsüne göre 826.9 milyon ton olarak gerçekleşti. Türkiye, üretilen toplam çiğ süt miktarına göre globalde dokuzuncu olmasına rağmen, sanayiye giden süt miktarına göre dünyada 17'nci sırada yer alıyor.

## Türkiye'de kişi başı içme sütü tüketimi 41.5 kilogram

Türkiye süt ve süt ürünleri sektöründe, kamu otoritesinden onaylı ve denetimli 2 bin 223 işletme faaliyet gösteriyor. Sektör, 85 bin kişiye doğrudan istihdam sağlıyor. Diğer taraftan 500 bin çiftçi, 400 bin satış noktası ve 50 binin üzerinde nakliyecisi de süt ve süt ürünleri sektörüne hizmet veriyor. Türkiye'de kişi başı tüketilen süt veya eş değer süt ürünü miktarı yılda ortalama 270 kilogram. Kişi başına tüketilen ambalajsız süt ve süt ürünü miktarı ise 130 kilograma eşdeğer geliyor. Dünya ortalamasına bakıldığında ise kişi başına ortalama süt ve eşdeğeri süt ürünleri tüketimi 108.3 kilogram. Bu rakam AB ülkelerinde yılda ortalama 320, ABD'de yıl-



## TEZEL'den notlar

● Süt sektörünün en temel sorunu, hayvan besleme maliyeti ile fişki kurun ve kalite odaklı istikrarlı bir fiyatlama ve destekleme modelinin kurulmamasından kaynaklanıyor. Üretimden tüketime tüm değer zincirinde istikrarlı bağlantı olması için çiğ süt fiyatları, bir taban fiyat olarak yılda bir kez belirlenmesi ve tekim yılı boyunca ülkelerin her yerinde uygulanması gerekiyor.

● Kırsal et sektöründe ise keimden başlayarak tüketimye kadar olan zincirde, kayıt dışı desteklerin, haksız rekabete yol açan, halk sağlığını tehlikeye sokan uygulamaların ivedilikle kaldırılması gerekiyor. Kazım standartları ve kalite standartları belirlenerek kalite odaklı, haksız rekabete önlenildi. Etik ve memnuniyetini hedefleyen uygulamalara geçilmeli. Bu konuda çalışmalar başlatıldığını memnuniyetle izliyoruz.

● Devlet tarafından verilen teşvik ve destekleme amaçlı tüm girişimlerin odağında kalite ve verimlilik olmalı. Bu gelişmelerin istenen sonucu vermesi ile besi hayvancılığı ve et üretimi için uygun vaat eden bir gelecek bizleri bekliyor olacak. Diğer yandan hayvancılıkta en önemli besleme uyarısı olan, kaliteli ve yeterli miktarda kaba ve keef yem ihtiyacı karşılanmalı. Yurtiçi üretim yeterli değil. İhtiyaç büyük oranda ithalat ile karşılandığından dolayı döviz bağımlılığını hayvancılık için girdi maliyetlerini kontrolde çıkartıyor.



da 300 kilogram. Türkiye'de kişi başı ıçme sütte tüketimi ise maddesef hafa 41.5 kilogram.

### 2018 yılında 1.76 milyar dolarlık canlı hayvan ithalatı yapıldı

Türkiye'de süt ve süt ürünleri dış ticaretine bakıldığında ise 2018 yılında 192 bin 130 ton ürünün 825 milyon dolara ihraç edildiğini ve 20 bin 518 ton ürünün 907 milyon dolara ithal edildiğini görüyoruz. İhraç edilen başlıca ürünler arasında peynir, süt tozu ve dondurma yer alıyor. En çok ihraçat yapılan ülkeler arasında Türk cumhuriyetleri ve Ortadoğu ülkeleri bulunuyor. İthal ettiğimiz başlıca ürünler arasında tereyağı ve peynir var. İthalat yaptığımız başlıca ülkeler arasında ise Avustralya, Yeni Zelanda, ABD, KKTC ve AB ülkeleri yer alıyor. Küresel toplam süt ürünleri ticareti 2018 yılında 74.5 milyon ton süt

tepeferi olarak gerçekleşti.

Öte yandan Türkiye'nin kırmızı et üretimi 2018 yılında 1.1 milyon ton olarak gerçekleşti. Bunun 1 milyon tonunu sığır eti, 101 bin tonunu koyun eti, 14 bin tonunu keçi eti ve 400 tonunu munda eti oluşturdu. Global kırmızı et üretimi 2018 yılında domuz eti hariç 84.6 milyon ton olarak gerçekleşti. Ortalama kişi başına tüketilen kırmızı et miktarı AB'de 18, ABD'de 37.3 kilogram oldu. Türkiye'de ise kişi başına tüketilen kırmızı et miktarı 14.3 kilogram

olarak hesaplandı. 2019 yılında 200 milyon dolarlık 55.8 bin ton kırmızı et ithalati gerçekleşti. Söz konusu rakam 2017 yılında 85 milyon dolar ile 18.9 bin tonda. Kırmızı ihraçatı ise yok denecek kadar az olup, 2018 yılında 2.7 milyon dolar ile 157 ton ihraçat yapıldı. Kırmızı ithalatı yapılan ülkeler AB ülkeleri, kırmızı ihraçatı yapılan ülkeler ise genel olarak Ortadoğu ülkeleri. Et ürünleri ihraçatı yapılan başlıca ülkeler arasında Türk cumhuriyetleri, Afrika, Ortadoğu ve Uzakdoğu ülkeleri ile KKTC bulunuyor. İthalatı

gerçekleştirilen büyükbaş ve küçükbaş hayvan miktarlarına bakıldığında, 2017 yılında 1.2 milyar dolar değerinde 1 milyon 170 bin baş, 2018 yılında ise 1.76 milyar dolar değerinde 1 milyon 886 bin baş canlı hayvan ithalatı yapıldığı görülebiliyor. 2018 yılında yapılan canlı hayvan ithalatının 116 bin başı damızlık sığır, 1 milyon 345 bin başı damızlık olmayan sığır ve 435 bin başı ise koyun olarak gerçekleşti. Canlı hayvan ithalatı AB ülkeleri, ABD, Güney Amerika ülkeleri ve Avustralya'dan yapılıyor.

# 22.1

MİLYON TON

TÜRKİYE'DE 2018 YILINDA ÇİĞ SÜT ÜRETİM MİKTARI

# %48

ORAN

ÜRETİLEN ÇİĞ SÜTÜN SANAYİDE İŞLENME ORANI

# 1.1

MİLYON TON

TÜRKİYE'DE 2018 YILINDA KIRMIZI ET ÜRETİM MİKTARI